

๓๓

ศีล สมาธิ ปัญญา

ศีลทั้ง ๓ ประการ ซึ่งสมเด็จพระบรมศาสดาจารย์ทรง
ประทานเทศนาเรียกว่า อธิศีล อธิจิต อธิปัญญา ทั้ง ๓
ประการนี้เป็นศีลทางพุทธศาสนาต้องประสงค์ แม้ศีลตั้งแต่
เป็นศีลต่ำลงไปกว่านี้ พุทธศาสนาก็นิยมยินดีเพราะ ศีล สมาธิ
ปัญญา ทั้ง ๓ ประการได้แสดงมาแล้ว

ศีลโดยปริยายเบื้องต่ำ ประสงค์เอาศีล ๕ ประการ

ศีลโดยปริยายเบื้องสูง ประสงค์เอาปาฏิโมกข์สังวรศีล
และบริบูรณ์ด้วยมารยาทและโคจร เห็นภัยทั้งหลายแม้โทษ
แม้มีประมาณน้อย สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบทบัญญัติน้อย
ใหญ่ทั้งหลาย เห็นศีลโดยปริยายเบื้องสูง

สมาธิโดยปริยายเบื้องต่ำ พระองค์ได้ทรงแนะนำว่า
อริยสาวกในธรรมวินัยของพระตถาคตเจ้านี้ เป็นผู้สละอารมณ์
ทั้งสิ้นหลุดขาดจากใจ ถึงซึ่งความเป็นหนึ่งของใจได้ นี่สมาธิ

โดยปริยายเบื้องต้น

สมาธิโดยปริยายเบื้องต้นสูง ทรงแนะนำให้ดำเนินถึงปฐม-
ฌาน ทุตยฌาน ตุตยฌาน จตุตถฌาน เมื่อเข้าฌานใดฌาน
หนึ่งได้ เรียกว่าสมาธิโดยปริยายเบื้องต้นสูง

ปัญญาโดยปริยายเบื้องต้นต่ำ พระองค์ได้ทรงแนะนำว่า
อริยสาวกในธรรมวินัยของพระตถาคตเจ้านี้ เป็นผู้ปฏิบัติถึง
ซึ่งความเกิดขึ้นและความเสื่อมไป รู้ความเกิดขึ้นและความ
เสื่อมไปชัด และข้อปฏิบัติดำเนินถึงซึ่งความสิ้นไปแห่งทุกข์
โดยชอบ อันเป็นเครื่องเบียดหน่ายอันประเสริฐ นี่ปัญญาโดย
ปริยายเบื้องต้นต่ำ

ปัญญาโดยปริยายเบื้องต้นสูง คือพระองค์ทรงแนะนำว่า
ภิกษุในธรรมวินัยของพระตถาคตเจ้านี้ เป็นผู้รู้ชัดว่านี่ทุกข์
นี่เหตุเกิดทุกข์ นี่ความดับทุกข์ นี่ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์
รู้ชัดในสัจจธรรมทั้ง ๔ นี่ นี่ทางปัญญาโดยปริยายเบื้องต้นสูง

ศีลทั้ง ๓ ประการ

๑๔ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๗